

SAMPLE QUESTION PAPER

SANSKRIT -SAHITHYA

Class - XI

Government of Kerala
Department of Education

Prepared by
State Council of Educational Research and Training (SCERT), Kerala
2014

Guidelines for the Preparation of Question Paper for

HIGHER SECONDARY EDUCATION 2014 - 15

Introduction

Term evaluation is an important aspect of Continuous and Comprehensive Evaluation (CCE). It covers the **assessment of learning** aspect of the CCE. The Kerala School Curriculum 2013 postulated that the examination system should be recast so as to ensure a method of assessment that is a valid, reliable and objective measure of student development and a powerful instrument for improving the learning process. The outcome focused written tests are being used as tools for terminal assessment. Practical assessment is also considered for some subjects. The syllabus, scheme of work, textual materials, teacher texts and learning experiences may be considered while developing tools for term evaluation.

In order to make the examination system effective and objective, quality of the question paper needs to be ensured. Questions of different types considering various learning outcomes, thinking skills and of varying difficulty levels are to be included in the question paper. This makes question paper setting a significant task that has to be undertaken with the support of proper guidelines.

The guidelines for the preparation of the question paper have been divided into four heads for its effective implementation and monitoring. The areas are i) **preparatory stage**, ii) **nature of questions**, iii) **question paper setting** and iv) **structure of the question paper**.

I. Preparatory stage

Before starting the process of question paper setting, the question paper setter should ensure that she/he has:

- Familiarised the current syllabus and textbook of the concerned subject.
- secured the list of Los (Learning Outcomes) relating to the subject.
- acquired the list of thinking skills applicable to the subject (See appendix).
- prepared a pool of questions from each unit of the subject.
- verified the scheme of work and weight of score for each unit/lesson.
- gone through guidelines for the preparation of question paper for higher secondary education – 2014.

II Nature of questions

Questions selected from the pool to be included in the question paper should reflect the following features:

- stem of the question text should be relevant to the question posed.
- multiple choice questions should be provided with four competitive distracters.
- the possibilities of higher order thinking skills should be considered while setting MCQs
- time allotted for each question should be justified according to the thinking skills involved.

- the scope and length of the answer should be clearly indicated.
- questions should be prepared by considering the learning level of the learner.
- the question should focus on the learning outcomes.
- a wide range of thinking skills and learning outcomes from each unit/lesson should be considered.
- varied forms of questions should be covered.
- there should be a balance between the time allotted and the level of question.
- question should be very specific and free from ambiguity.
- question text should not be too lengthy and complicated.
- questions can be prepared based on a single or a cluster of learning outcomes which is scattered over one particular unit or units.
- cluster of learning outcomes from different units can be considered only for graded questions (questions with sub-divisions).
- the possibilities of graded questions reflecting different thinking skills can be explored.
- while preparing questions for language papers importance should be given to the language elements, language skills, discourses, textual content and elements of creativity.
- while preparing questions for subjects other than languages, importance should be given to content, concepts and skills.
- questions should cater the needs of differently abled learners and CWSEN (Children With Special Education Needs)
- the questions should contain varied forms such as objective type with specific focus to multiple choice test items and descriptive types (short answer and essay types).
- directions regarding the minimum word limit for essay type questions should be given.
- sufficient hints can be provided for essay type questions, if necessary.
- maximum usage of supporting items like pictures, graphs, tables and collage may be used while preparing questions.
- questions which hurt the feelings of caste, religion, gender, etc. must be completely avoided.

III. Question paper setting

During the process of question paper setting the question setter should:

- prepare a design of the question paper with due weight to content, learning outcomes, different forms of questions and thinking skills.
- prepare a blue print based on the design.
- prepare scoring key indicating value points and question based analysis along with the question paper.
- while preparing scoring key, thinking skills should also be integrated.

- 60% weight should be given to thinking skills for conceptual attainment and 40% to thinking skills for conceptual generation.
- 15 to 20% weight of total scores must be given to objective type questions and up to 30% weight of total score must be given to essay type questions.
- the highest score that can be given to a question in the question paper is limited to 10% of the total score.
- while fixing the time for answering a question, time for reading, comprehending and writing the answer must be considered.
- The total time limit of the question paper - two hours for 60 scores and 2.30 hours for 80 scores question papers with an extra cool-off time of 15 minutes.

IV. Structure of the question paper

The question paper should reflect the following features in general:

- general instructions for the question paper should be given on the top.
- instructions for specific questions can be given before the question text.
- monotony of set patterns (objective or descriptive) should be avoided.
- questions should be prepared in bilingual form.
- there should not be any mismatch between the bilingual versions of the questions.
- choice can be given for questions up to 20% of the total score.
- while giving choice, alternative questions should be from the same unit with the same level of thinking skills.
- in the case of languages, language of the questions and answers should be in the particular language concerned. Necessary directions in this regard must be given in the question paper.

THINKING SKILLS

Category/ processes	Alternative terms
1. Remember	Retrieve relevant knowledge from long-term memory
1.1. <i>Recognising</i>	identifying- (e.g. Recognize the dates of important events in Indian history)
1.2. <i>Recalling</i>	retrieving - (e.g. Recall the major exports of India)
2. Understand	Construct meaning from instructional messages, including oral, written and graphic information
2.1. <i>Interpreting</i>	clarifying, paraphrasing, representing, translating (e.g. Write an equation [using B for the number of boys and G for the number of girls] that corresponds to the statement 'There are twice as many boys as girls in this class')
2.2. <i>Exemplifying</i>	illustrating, instantiating (e.g. Locate an inorganic compound and tell why it is inorganic)
2.3. <i>Classifying</i>	categorizing, subsuming (e.g. Classify the given transactions to be recorded in Purchase returns book and Sales returns book)

2.4. <i>Summarising</i>	abstracting, generalizing (e.g. Students are asked to read an untitled passage and then write an appropriate title.)
2.5. <i>Inferring</i>	concluding, extrapolating, interpolating, predicting (e.g. a student may be given three physics problems, two involving one principle and another involving a different principle and ask to state the underlying principle or concept the student is using to arrive at the correct answer.)
2.6. <i>Comparing</i>	contrasting, mapping, matching (e.g. Compare historical events to contemporary situations)
2.7. <i>Explaining</i>	constructing models (e.g. the students who have studied Ohm's law are asked to explain what happens to the rate of the current when a second battery is added to a circuit.)
3. Apply	Carry out or use a procedure in a given situation
3.1. <i>Executing</i>	Carrying out (e.g. Prepare Trading and Profit and loss Account from the Trial Balance given and find out the net profit.)
3.2. <i>Implementing</i>	using (e.g. Select the appropriate given situation where Newton's Second Law can be used)
4. Analyse	Break material into its constituent parts and determines how the parts relate to one another and to an overall structure or purpose
4.1. <i>Differentiating</i>	discriminating, distinguishing, focusing, selecting (e.g. distinguish between relevant and irrelevant numbers in a mathematical word problem)
4.2. <i>Organising</i>	finding coherence, integrating, outlining, parsing, structuring (e.g. the students are asked to write graphic hierarchies best corresponds to the organisation of a presented passage.)
4.3. <i>Attributing</i>	deconstructing (e.g. determine the point of view of the author of an essay in terms of his or her ethical perspective)
5. Evaluate	Make judgements based on criteria and standards
5.1. <i>Checking</i>	coordinating, detecting, monitoring, testing (e.g. after reading a report of a chemistry experiment, determine whether or not the conclusion follows from the results of the experiment.)
5.2. <i>Critiquing</i>	judging (e.g. Judge which of the two methods is the best way to solve a given problem)
6. Create	Put elements together to form a coherent or functional whole; reorganize elements into a new pattern or structure
6.1. <i>Generating</i>	hypothesizing (e.g. suggest as many ways as you can to assure that everyone has adequate medical insurance)
6.2. <i>Planning</i>	designing (e.g. design social intervention programmes for overcoming excessive consumerism)
6.3. <i>Producing</i>	constructing (e.g. the students are asked to write a short story based on some specifications)

Considering the intellectual level of learners, while setting the question paper;

1. 60% weight may be given to thinking skills used for factual and conceptual attainment and

2. 40% weight may be given to thinking skills for conceptual generation (higher thinking skills has to be ensured in this category). Thinking skills for conceptual generation means thinking skills needed for elaborating the concepts.

Refer the range of thinking skills given above. We can include the thinking skills no.1.1 to 3.2 (11 processes) under first category and 4.1 to 6.3 (8 processes) under second category.

Guide lines for setting question paper - Sanskrit (Sahithya)

1. पाठभागमनपहाय आमुखाद् अधिकविस्तरांशाद् वा प्रश्नाः न सन्निवेशितव्याः।
2. अलङ्कारः वृत्तं इति एककात् पाठभागे प्रदत्तं लक्षणम् उदाहरणानि च स्वीकर्तव्यानि।
(कुवलयानन्दम्, वृत्तरत्नाकरः च स्वीकर्तव्यौ)
3. सह विना, स्मप्रयोगः कत्वान्त-ल्यबन्त-तुमुन्नन्ताः प्रयोगविशेषत्वेन सूचितव्याः।
सहार्थकानि अव्ययानि च स्वीकर्तव्यानि। नान्यत् देयम्।
4. कर्ता कृतिः, महान्- जन्मदेशः, सूत्राणि- सूत्रसविशेषताः वा योजनप्रश्नरूपेषु योज्याः।
अब्दाः प्रश्नपत्रे न दातव्याः। आवश्यकं चेत् अष्टमे शतके, दशमे शतके इत्यादीनि निर्देशानि देयानि। सुकरया रीत्या परस्परबन्धः द्रष्टुं शक्येत।
5. कथास्तम्भक्रमीकरणम्, उपन्यासः लघूत्तरम् इत्यादिषु अङ्काः विभज्य एव दातव्याः।
यथा- आशयपूर्णतायै ४.३....etc.
क्रमीकरणाय ४,३....etc.
6. प्रश्नेषु आशयक्लिष्टतासाहचर्ये आवश्यकाः सूचिकाः कैरल्याम् आङ्गलभाषायां वा देयाः।
7. सूचिकासाहाय्येन उत्तरलेखनप्रश्नेषु सूचिकाः यावच्छक्यं देयाः। तथा उत्तरसूचिकायां सूचिकाचयनाय प्रत्येकम् अङ्काः विभज्य दातव्याः।
यथा- सर्वाः सूचिकाः चेत् ५ अङ्काः
8. एकादशकक्ष्यायां नूतना भाषा एव छात्रः पठतीति तथा तस्याः भाषायाः आशयावगमे क्लिष्टता च मनसि निधाय छात्रस्य आशयावगमाय साहाय्यकाः सूचिकाः प्रतिप्रश्नं यावच्छक्यं दातव्याः।
9. प्रश्नेषु सर्वेषां छात्राणां प्रवेशार्हं कोऽप्यंशः दातव्यः।
10. SCERT संस्थया प्रश्ननिर्माणमधिकृत्य दत्ताः सामान्यनिर्देशाः अपि (General guide lines) मनसि निधाय प्रश्नाः रचितव्याः।

SAMPLE QUESTION PAPER 2014 - 2015

PART - III

SANSKRIT - SAHITHYA

Maximum : 80 Scores

HSE-I

Time : 2 ½ hrs

Cool off time : 15 Minutes

निर्देशाः - (1) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। (2) प्रश्नान् प्रश्ननिर्देशान् च सावधानं पठित्वा उत्तरत।
(3) प्रश्नानां वाचनाय 15 निमेषाः कल्पिताः।

1. अधः प्रदत्तं श्लोकं पठित्वा निर्देशानुसारं प्रश्नानामुत्तराणि लिखत-

पुराणमित्येव न साधु सर्वं
न चापि काव्यं नवमित्यवद्यम्।
सन्तः परीक्ष्यान्यतरद् भसन्ते
मूढः परप्रत्ययेनबुद्धिः॥

१. के कार्याणि परीक्ष्यान्यतरवद् भसन्ते? (1)
२. सर्वं किमिति न साधुः? (1)
३. अधोरेखाङ्कितपदस्य पदच्छेदं लिखत (1)
४. पूर्ववाक्येन उत्तरयत- मूढः कीदृशः? (2)

2. कोष्ठकात् पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयित्वा भावं स्पष्टयत- (2)

कर्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः। लोके — सुलभाः सन्ति।
किन्तु तेषां — केचन एव जानन्ति।

(महत्त्वं, सुप्राप, प्रयोक्तारः, सुलभा)

3. अधोलिखितान् वाक्यान् कथाक्रमानुसारं संयोज्य पुनर्लिखत। (5)

मार्गमृतस्य सिंहस्यास्थीनि दृष्ट्वा तं पुनः

जीवितुम् अयतन्त ।

चतुर्थः न्यवारयत् ।

गुरुकुलं प्रत्यविद्यामधीतः ।

चत्वारो ब्राह्मणपुत्राः मित्रत्वमापन्नाः ।

गुरुदक्षिणां दत्त्वा स्वग्रामं प्रतिन्यवर्तयन् ।

लब्धजीवितः सिंहः तान् जघान ।

4. भासनाटकस्य संशोधकः कः ?- कोष्ठकात् निर्धार्य लिखत- (1)

(डा.टि. गणपतिशास्त्रिः, भारविः, कुलशेखरः)

5. कोष्ठके प्रदत्तपदानि उपयुज्य रामायणमाधारीकृत्य पञ्चवाक्यानि लिखत । (5)

आदिकाव्यम्, शोकात्, श्लोकत्वमागतः, रामस्य चरितम्,
ब्राह्मणः आदेशः, क्रौञ्चवधम्, निषादं, शशाप, भवति

6. अधोलिखितान् गद्यांशान् पठित्वा प्रश्नानामुत्तराणि लिखत । (1)

केरलीयसंस्कृतकविषु प्रमुखः भवति मेलपुत्तुर् नारायणभट्टः । सः
उपरिनवग्रामे अजायत । सः भागवतपुराणम् अवलम्ब्य नारायणीयं नाम
स्तोत्रकाव्यम् आरचयत । तस्य जीवनकालः क्रिस्तोः परं षोडशशतकमासीत् ।
धातुकाव्यम्, मानमेवोदयम् इत्यादयः तथा विंशत्यधिकाः चम्पूग्रन्थाः अपि तेन रचिताः ।

१. मेलपुत्तुर् नारायणभट्टः केषु प्रमुखः भवति ?

२. नारायणभट्टः कुत्र अजायत ?

३. किं पुराणम् अवलम्ब्य नारायणीयं लिखितम् ?

४. नारायणीयस्य कर्ता कः ?

५. नारायणभट्टस्य जीवनकालः कदा आसीत् ?

7. यथोचितं योजयत। (4)

मेलपुत्तुर् नारायणभट्टः	आश्चर्यचूडामणिः।
शक्तिभद्रः	सुभद्राधनञ्जयम्।
कुलशेखरः	लीलावती।
रामपाणिवादः	नारायणीयम्।

8. अधः प्रदत्तेषु भासस्य रूपकाणि चित्वा लिखत। (4)

मालविकाग्निमित्रम्	कर्णभारः
वेणीसंहारम्	शाकुन्तलम्
प्रतिमानाटकम्	स्वप्नवासवदत्तम्
मुद्राराक्षसम्	दूतवाक्यम्

9. अधः प्रदत्तं नाटकांशं प्रादेशिकभाषायां परिवर्तयत। (4)

देवकी : सर्वथा न भविष्यति।

वसुदेवः : यद् भवत्या अभिहितं तत् सर्वदैवतैरभिहर्तुं भवतु । आनय।

देवकी : गृहण त्वार्यपुत्रः। (बालकं ददाति)

वसुदेवः : (गृहीत्वा) अहो गुरुत्वं बालस्य।

देवकी ! प्रविश त्वमभ्यन्तरम्।

10. अधः प्रदत्तं नाटकसङ्केतान् निरूपयत- (2x3=6)

१. नान्दी। २. सूत्रधारः।

11. अदः प्रदत्तं श्लोकं पठित्वा गद्यक्रमं पूरयत- (4)

यस्य षष्ठी चतुर्थी च

विहस्य च विहाय च।

अहं कथं द्वितीया स्यात्

द्वितीया स्यामहं कथम्॥

गद्यरूपम्

अहम् इति — कथं स्यात् तस्य, विहस्य इति — विहाय इति — च भवति तस्य — द्वितीया कथं स्यात्।

12 तः 19 पर्यन्तं प्रश्नानाम् उत्तराणि कोष्ठकात् निर्धार्य लिखत।

12. हितोपदेशस्य कर्ता कः? (1)

(भासः, व्यासः, नारायणपण्डितः)

13. वसुधैव कुटुम्बकम् इति गणना केषाम्?

(लघुचेतसां, उदारचरितानां, अपण्डितानां)

14. विद्वान् कुत्र पूज्यते?

(स्वदेशे, विदेशे, सर्वत्र)

15. विद्यया उत्तमा का?

(बुद्धिः, धर्मः, लज्जा)

16. अश्रुपूर्णमुखी दीनाः। का?

(सीता, ऊर्मिला, माण्डवी)

17. केरलोदयस्य कर्ता कः?

(कुलशेखरः, शक्तिभद्रः, डा. के. एन् एषुत्तच्छन्)

18. विश्वभानु नामके काव्ये कस्य चरितम् उपवर्णितम्?

(विवेकानन्दस्य, श्रीरामकृष्णस्य, श्रीरामस्य)

19. कः गणे नान्तर्भवति?

(यगणः, रगणः, गुरुः)

20. अधः प्रदत्तं गद्यभागं पठित्वा पञ्चक्रियापदानि चित्वा लिखत। (5)

कुलशेखरः चेरराज्यस्य अधिपः आसीत्। तस्य शासनकालः चेरराज्यस्य सुवर्णकालः इति इतिहासविदो वदन्ति। सोऽयं वैष्णवधर्मस्य प्रचारकः आसीत्। सुभद्राधनञ्जयम्

तपतीसंवरणम् इति रूपकद्वयं तेन विरचितम्। सुभद्रायाः अर्जुनस्य च मिथः अनुरागः तयोः विवाहश्च सुभद्राधनञ्जयस्य इतिवृत्तं भवति। सूर्यपुत्र्याः तपत्याः संवरणस्य च कथा तपतीसंवरणे वर्णिता। एतद् रूपकद्वयं केरलीयदेवालयेषु अभिनीयते।

21. अधः प्रदत्तं श्लोकांशं पठित्वा रेखाङ्कितपदानि विश्लेषयत। (2x1=2)

नियम्य सा मातुल इत्यमर्षं

प्रसेदुषी मामवदच्च बला।

22. अलङ्कारम् उदाहरणेन समन्वयत। (1x4=4)

त्वल्लोचनसमं पद्मं वस्तूत्प्रेक्षा।

त्वद्वक्त्रसदृशो विधुः।

मदेनभातिकलभः प्रतापेन रूपकम्।

महीपतिः।

अस्याः मुखेन्दुना लब्धे प्रदीपम्।

नेत्रानन्दे किमिन्दुना ?।

लिम्पतीव तमोऽङ्गानि दीपकम्।

वर्षतीवाञ्जनं नभः।

23. कोष्ठके दत्तानि पदानि उपयुज्य अधप्रदत्तस्य प्रश्नस्य उत्तरं लिखत।

अर्थान्तरन्यासालङ्कारः कतिविधः ?

(एकः, द्वि, त्रि)

24. अधः प्रदत्तानि श्लोकानि सम्यक् पठित्वा आलापभेदयुक्तं श्लोकः कः इति सकारणं लिखत। (4)

अर्थो हि कन्या परकीय एव तामद्य सम्प्रेष्य परिग्रहीतुः।

जातो ममायं विषादः प्रकामम् प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा।।

मरवाश्च तत्प्रीतिकरा निवार्य निवारणीया श्रुतिरग्रिमापि।
तृणीकृताशेषजगत्प्रभावा संस्तौति या तन्महिमानमेव।।

किमन्यदार्ताभ्यवपत्तिकामः सुरेषु सन्दर्भितपक्षपातः।
अजायतोर्व्यामसुरभिहन्तुं स एव मन्ये सरसीरुहाक्षः।।

25. लब्धं जन्म येन सः इत्यस्य एकपदं कोष्ठकात् चित्वा लिखत। (1)

(लब्धजन्मा, लब्धजन्मः, जन्मलब्धः)

26. वसन्ति स्म। अत्र स्म योगे कस्य कालस्य अर्थं लभते? (1)

(भूतकालस्य, भाविकालस्य, वर्तमानकालस्य)

27. श्रीकृष्णविलासकाव्यस्य इतिवृत्तं कस्मात् स्वीकृतम् इति कोष्ठकसाहाय्येन उत्तरयत। (1)

(रामायणाद्, महाभारताद्, भागवताद्)

28. सूचनासाहाय्येन कंसस्य अमात्यानां च मिथो सम्भषणं संगृह्य लिखत। (8)

अशरीरिवाक्।

भगिनीसुतायाः हननोद्यमम्।

देव्याः रूपत्वप्राप्तिः वचनम् च

सरसीरुहाक्षः अवतीर्णः।

नारदस्य हननाय प्रयत्नः।

नेदाः मखाशय निवारणीयाः।

Sanskrit Sahitya

Answer Key			
Sl.No	Value Points	Split Score	Total
1.	उचितोत्तरस्य कृते पञ्च अङ्कः १.सन्तः, २. पुराणम् ३. च अपि पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखितं चेत्।	1+1+1+2	5
2	प्रयोक्तारः, महत्वं उपयुज्य यथास्थानं पूरणं चेत् द्वावङ्कौ।	1+1	2
3	आशयपूर्णतया क्रमानुसारं च लिखितं चेत् पञ्च अङ्काः	5	5
4	डा. गणपतिशास्त्रिः इति उचितोत्तर लेखनाय एकोऽङ्कः।	1	1
5	एकैकस्य वाक्यस्य लेखनाय एकैकाङ्कः।	1+1+1+1+1	5
6	एकैकस्य सदुत्तरस्य लेखनाय एकैकः अङ्कः।	1+1+1+1+1	5
7	यथोचितयोजनाय एकैकः अङ्कः।	1+1+1+1	4
8	कर्णभारः, प्रतिमानाटकम्, स्वप्नवासवदत्तं दूतवाक्यम्- एतानि लेखनाय एकैकस्य एकोऽङ्कः।	1+1+1+1+1	5
9	यथोचितानुवादाय एकैकः अङ्कः।	1+1+1+1	4
10	एकैकस्य निरूपणाय त्रयोऽङ्काः।	3+3	6

11	गद्यक्रमपूरणाय चतुरङ्काः।	4	4
12	नारायणपण्डितः इति लेखनाय एकः अङ्कः। 1	1	
13	उदारचरितानां इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
14	सर्वत्र इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
15	बुद्धिः इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
16	सीता इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
17	डा. के.एन् एषुच्चच्छन् इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
18	विवेकानन्दस्य इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
19	गुरुः इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
20	उचितक्रियापदलेखनाय एकैकः अङ्कः।	1+1+1+1	4
21	इति अमर्षम्। मामवदत् च। (माम् अवदत् च) इति लेखनाय एकैकोऽङ्कः।	1+1	2
22	एकैकस्य यथोचित समन्वयाय एकैकः अङ्कः।	1+1+1+1	4
23	द्वे इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
24	श्लोकस्य चयनाय अङ्कद्वयम् सकारणसमर्थनाय अङ्कद्वयम्।	2+2	4
25	लब्धजन्मा इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
26	भूतकालार्थमिति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
27	भागवत् इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
28	आशयपूर्णतया तथा सूचनानुसारं च लेखनाय पूर्णाङ्कः।	5+3	8

SAMPLE QUESTION PAPER 2014 - 2015**PART - III****SANSKRIT - SAHITHYA**

Maximum : 80 Scores

HSE - I

Time : 2 ½ hrs

Cool off time : 15 Minutes

निर्देशाः - (1) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। (2) प्रश्नान् प्रश्ननिर्देशान् च सावधानं पठित्वा उत्तरत।
(3) प्रश्नानां वाचनाय 15 निमेषाः कल्पिताः।

एकतः सप्तपर्यन्तं प्रश्नानामुत्तराणि कोष्ठकात् निर्धार्य लिखत

1. पञ्चतन्त्रस्य कर्ता कः? (1)
(कामन्तकः, विष्णुशर्मा, भर्तृहरिः)
2. कः परप्रत्ययनेयबुद्धिः? (1)
(मूढः, सन्तः, दुर्जनः)
3. स्वप्नवासवदत्तस्य कर्ता कः? (1)
(व्यासः, भासः, कालिदासः)
4. कुलशेखरः कस्या राज्यस्य अधिपः आसीत्? (1)
(चोरराज्यस्य, चोलराज्यस्य, काशिराज्यस्य)
5. लिम्पतीव तमोऽङ्गानि वर्षतीवाञ्जनं—? (1)
(नभः, भूमिः, देशः)
6. किं कालदेशावतीत्य तिष्ठन्ति? (1)
(भुक्तम्, हुतम्, दुग्धम्)
7. रामस्य वंशनाम किम्? (1)
(चन्द्रवंशः, इक्ष्वाकुवंशः, हरिवंशः)

अष्टतमः नवमपर्यन्तयोः प्रश्नयोः कः गणे नान्तर्भवति इति विचिन्त्य लिखत।

8 (उत्प्रेक्षा, रूपकम्, दीपकम्, इन्द्रवज्रा) (1)

9 (विशाखदत्तः, भासः, सुकुमारकविः, शक्तिभद्रः) (1)

10 अधः प्रदत्तस्य पदस्य गणनिर्णयं कुरुत। (1)

रमेशः।

11 विना शब्देन सह योजनीयां विभक्तिं पेटिकातः चित्वा लिखत।(1)

तृतीया	प्रथमा	सप्तमी
--------	--------	--------

12 अधः प्रदत्तं श्लोकं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत।

विद्वत्त्वं च नृपत्वं च

नैवतुल्यं कदाचन।

स्वदेशे पूज्यते राजा

विद्वान् सर्वत्र पूज्यते॥

(क) स्वदेशे पूज्यते कः? (1)

(ख) विद्वान् कुत्रपूज्यते? (1)

(ग) श्लोकस्याशयं स्ववाक्यैः लिखत। (3)

13. अधः प्रदत्ताः सूचनाः अनुसृत्य उपन्यासमेकं लिखत। (6)

अलङ्कारलक्षणम्।

अर्थालङ्कारः।

शब्दालङ्कारः।

14 अधः प्रदत्तनिर्देशानुसारं छन्दश्शास्त्रमधिकृत्य उपन्यासमेकं लिखत। (6)

वृत्तानां द्वैविध्यम्

लघु-गुरुविवेकः।

गणनाम्नां चिह्नानां च पट्टिकाकरणम्।

15 अधः प्रदत्तं गद्यभागं पठित्वा प्रादेशिकभाषया आङ्गलभाषया वा लिखत। (5)

कस्मिंचित् ग्रामे चत्वारो ब्राह्मणपुत्राः वसन्ति स्म। तेषां त्रयः शास्त्रपारंगताः। किन्तु प्रायोगिकबुद्धिरहिताः आसन्। अपरः बुद्धिमान् आसीत्। किन्तु शास्त्रपारंगतो नासीत्।

(शास्त्रपारंगतः - शास्त्रेषु निपुणः scholar)

16. क विभागे दत्तानाम् आशयानां समानार्थकान् श्लोकांशान् ख विभागात् चित्वा लिखत। (4)

क) विभागः

इयं लोकप्रसृता श्रीरामस्य
कथा मे शुभकरी प्रतीयते
निराहारव्रतां क्षीणां निश्चसन्तीम्।
दुःखपरां दीनां नित्यदुःखिताम्।

रामं सीता समीपं प्राप्य प्रशशंस च।

ख) विभागः

उपवास कृशां दीनां निश्चसन्तीं
पुनः पुनः।
श्लोकाध्यानपरां दीनां नित्यं
दुःखपरायणम्।
जगाम मनसा रामं प्रशशंसा च तं
प्रभुम्।
कल्याणी बतः गाथेयं लौकिकी
प्रतिभाति मे?

17 तः 19 पर्यन्तं प्रश्नानां खण्डिकारूपेण उत्तराणि लिखत।

17. नन्दी। (3)

18. सूत्रधारः। (3)

19. स्थापना। (3)

20 अधः प्रदत्तस्य श्लोकस्य गद्यक्रमं लिखत। (3)

एकदा रामचन्द्रस्य
लालयन्ती पदाम्बुजम्।
झटित्युन्मुच्य चिक्षेप
सीता रत्नाङ्गुलीयकम्॥

गद्यक्रमः

———— रामचन्द्रस्य पदाम्बुजम् ——— सीता झटिति ——— उन्मुच्य चिक्षेप ।

21 कः गणे नान्तर्भवतीति लिखत । (1)

(दूतवाक्यम्, रघुवंशम्, नैषधम्, कुमारसम्भवम्)

22 अधः प्रदत्तं गद्यभागं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

शक्तिभद्रः क्रिस्तोः परं अष्टमे शतके दक्षिण केरलेषु कोटुमण् ग्रामे अजायत । सः शङ्करभगवत्पादानां समकालिकः आसीत् । सः अद्भुतरसप्रधानम् आश्चर्यचूडामणिनामकं नाटकं विरचयामास । काव्यस्थेन भुवनभूतिशब्देन स आचार्यः समादृतः इति प्रसिद्धम् ।

(काव्यस्थेन- काव्येस्थितेन, काव्यान्तर्गतेन included in the kavyam)

१.समं कालं यस्य सः इत्यस्य एकपदं लिखत । (1)

२.शक्तिभद्रः कदा अजायत ? (1)

३.शक्तिभद्रेण विरचितं नाटकं किम् ? (1)

४.गुरुः इति पदस्य समानपदं किम् ? (1)

५.शक्तिभद्रः — समकालिकः आसीत् ? (1)

(कस्य, कः, केन)

23 अधः प्रदत्तं श्लोकं पठित्वा निर्देशानुसारम् उत्तराणि लिखत । (4)

जातां पुनः काञ्चन काञ्चनाभां

सुतां गतायुर्निशि हन्तुमैच्छम् ।

अप्लुत्य सा व्योम्नि जवादतिष्ठ-

च्छस्त्रोत्कटा दर्शितदिव्यरूपा ।।

अर्थं लिखत ।	पदच्छेदं लिखत ।
जातां	गतायुर्निशि
व्योम्नि	हन्तुमैच्छम्

24. अधः प्रदत्तेषु श्लोकेषु भवतः इष्टतमः कः इति सकारणं लिखत।

नवपलाशपलाशवनं पुरः
स्फुटपरागतपङ्कजम्।
मृदुलतान्तलतान्तमलोकयन्
ससुरभिं सुरभिं सुमनोभरैः।।

अथ वारिणि घोरतरं फणिनं
प्रतिवारयितुं कृतधीर्भगवन्।
द्रुतमारिथ तीरगनीपरुम्
विषमारुतशेषितपर्णचयम्।।

प्रातः प्रलम्बप्रमुखानमात्यान्
सर्वान् समाहूय स भोजराजः।
सविभ्रमप्रेरितदृष्टिदत्ते
स्थाने निषण्णानवद्विनीतः।।

25 अधः प्रदत्तं पट्टिकां पठित्वा यथोचितं योजयत।

डो. के . एन्. एषुत्तच्छन् प्रोफः पि. सि. देवस्या नारायणभट्टः रामपाणिवादः	लीलावती केरलोदयम् क्रिस्तुभागवतम् नारयणीयम्	चरित्रकाव्यम् वीथी। स्तोत्रकाव्यम्। महाकाव्यम्।
---	--	--

26. अधः प्रदत्तान् सम्भाषणांशान् कोष्ठके दत्तानां पदानां उचितरूपाणि उपयुज्य पूरयित्वाऽनन्तरं
खण्डिकालेखनम् अपि करोतु। (8)

- (क) अमात्यः - जयतु महाराज
कंसः - किं कुशलिनः सर्वे।
अमात्याः - _____।
कंसः - तर्हि _____ (उपविश) कमपि इच्छामि।
अमात्याः - _____ मन्त्रायितुं इच्छति।

कंसः - वदामि— (अहं) भगिनीसुताः तेन मे
हृदयं यथाश्च आविलम्।
अन्तिमां जातां सुतां हन्तुं उद्युक्तः।
सा सुता देवीरूपमास्थाय मामेवं अवदत्।

(ख) कंसं प्रति देव्याः वचनानि संगृह्य लिखत।

अथवा

कंसस्य अवस्थां ज्ञात्वा अमात्याः किमवदत् इति प्रदत्तस्य श्लोकस्य साहाय्येन लिखत।

इत्यूचुषस्तस्य पदोपकण्ठं
नीराजयन्तो मकुटप्रभाभिः।
अवादिषुर्विक्रमदर्पितास्ते
कृताट्टहासध्वनिकम्पिदाशाः॥

किं चिन्तया पार्थिव भुङ्क्ष्व
भोगान् अस्मसु जीवत्सु कुतो रिपुस्ते।
कथं मयूरवेषु परिस्फुरत्सु
सरोजबन्धोस्तमसाभिभूतिः॥

27. सीतादर्शनं नाम पाठस्य साहाय्येन हनुमता दृष्टायाः सीतायाः अवस्थाम् अधिकृत्य पञ्च
वाक्यानि लिखत। (5)

Answer Key			
SINo	Value points	Split Score	Total
1	विष्णुशर्मा उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
2	मूढः- उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
3	भासः- उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
4	चेरराज्यस्य उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
5	नभः- उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
6	हुतम्- उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
7	इक्ष्वाकुवंशम् - उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
8	दीपकम् - उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
9	सुकुमारकविः - उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
10	यगणः - उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
11	तृतीया - उचितोत्तरस्य कृते एकः अङ्कः।	1	1
12	क. मूढः परप्रत्ययेन बुद्धिः ख. विद्वान् सर्वत्र पूज्यते ग. उचितोत्तरस्य कृते द्वौ अङ्कौ भाषाशैल्याः कृते एकः अङ्कः।	1+1+3	5
13	सूचनानुसारं लेखनाय -२ उदाहरणासन्निवेशय -२	2+2+2	6
14	सूचनानुसारं लेखनाय -२ उदाहरणासन्निवेशय -२	2+2+2	6
15	आशयनानुसारलेखनमेवात्रावश्यम् एकैकस्य वाक्यस्यकृते	1+1+1+1+1	5
16	यथोचितलेखनाय एकैकस्य कृते एकः अङ्कः।	1+1+1+1	4
17	लक्षणलेखनाय एकः अङ्कः। व्याख्यानाय एकः अङ्कः। भाषाशैल्याः कृते एकः अङ्कः।	1+1+1	3
18	लक्षणलेखनाय एकः अङ्कः। व्याख्यानाय एकः अङ्कः। भाषाशैल्याः एकः अङ्कः।	1+1+1	3

19	लक्षणलेखनाय एकः अङ्कः। व्याख्यानाय एकः अङ्कः। भाषाशैल्याः कृते एकः अङ्कः।	1+1+1	3
20	उचितपदलेखनाय एकैकाऽङ्कः।	1+1+1	3
21	दूतवाक्यम्- उचितोत्तरस्य कृते एकैक अङ्कः।	1	1
22	उचितोत्तरलेखनाय एकैकः अङ्कः। १.समकालिकम्। २. अष्टमशतके। ३. आश्चर्यचूडामणि ४.आचार्यः। ५. कस्य।	1+1+1+1+1	5
23	जातां- जनिमलभत, व्योम्नि- आकाशे। गतायु निशि, हन्तुम् ऐच्छत् उचितोत्तर लेखनाय।	1+1+1+1	4
24	श्लोकचयनकृते-२ कारणलेखनाय-२	2+2	4
25	डा. के.एन् एषुत्तच्छन्- केरलोदयम्- चरित्रकाव्यम्। प्रोफ. पि. सि. देवस्य-क्रिस्तुभागवतं- महाकाव्यम्। नारायणभट्टः- नारायणीयम्- स्तोत्रकाव्यम्। रामपाणिवादः- लीलावती- वीथी	1+1+1+1+1	4
26	उचितभाषाशैलीयुक्तलेखनाय चतुरङ्कः अथवा श्लोकान्युपयुज्य उचितलेखनाय-४ भाषाशैल्याः कृते-२ लेखनस्वरूपाय -२	4+4	8
27	छात्राणां मनोधर्मानुसारं लेखनमावश्यकम्। अतः एकैकस्य वाक्यस्य कृते एकः अङ्कः।	1+1+1+1+1	5